

Horváth Marcell

Beruházási együttműködés: a geopolitikai versenyképesség új eszköze

Az Európai Unió és Kína 2020. december 30-án jutott konszenzusra a befektetési egyezményrel kapcsolatban, amivel létrejöhet Kína harmadik féllel valaha kötött legjelentősebb beruházásösztönzési megállapodása. Az amerikai elnökváltás kivételes geopolitikai pillanatában megszülető egyezés jelentősége, hogy utat mutat mind geopolitikai, mind gazdasági szempontból az EU törekvéseinek a stratégiai autonómia elérése és egy versenyképes eurázsiai együttműködés lehetősége felé. Kérdés, hogy az EU él-e a rég nem látott lehetőséggel és beszáll-e a 21. század versenyébe.

2020. december 30-án Xi Jinping kínai elnök és az Európai Unió vezetői megegyezésre jutottak a befektetési megállapodás (Comprehensive Agreement on Investment, CAI) fő elemeiről hét évnyi, összesen 35 magas szintű fordulót magába foglaló tárgyalássorozatot követően. Azonban az egyeztetések gyors lezárása nagy meglepetést okozott az elmúlt évek kereskedelmi háborús feszültségei és fokozódó gazdaságstratégiai érdekellentétei közepette.

A ratifikációt követően, Brüsszel szándékai szerint 2022-ben hatályba lépő egyezmény a globális üzleti tranzakciók óriási hányadára lehet hatással, mivel Kína az EU egyik legnagyobb beruházója és kereskedelmi partnere. A Bizottság számítása szerint az elmúlt 20 évben a kínai közvetlen tőkebefektetések (FDI) exponenciálisan növekedtek: összesen 120 milliárd EUR értékű kínai befektetés áramlott az unió piacára. Az IMF 2019. év végére vonatkozó adatai alapján Kína tőkebefektetéseinek 19%-a az EU országokban ment. Ezzel az EU Kína második legnagyobb befektetési célpontja az USA után hasonló nagyságrenddel. Az uniós befektetések Kínában ezzel szemben visszafogottabban alakultak. A partnerség a kereskedelem terén is erős. Az EU Kína legnagyobb kereskedelmi partnere és tavaly óta ez már fordítva is igaz: 2020-ban az EU–Kína-kereskedelem lekörözte az unió USA-val fennálló kereskedelmi kapcsolatait.

És hogy mit is jelent a befektetési megállapodás? Kiinduló pont a fenntartható fejlődés témaköre. Az egyezmény egy értékalapú, a fenntartható fejlődés alapelveit

figyelembe vevő befektetői kapcsolatot irányoz elő az átláthatóság elvének betartása mellett. Ennek fényében Kína vállalta, hogy betartja a vonatkozó területeken a nemzetközi környezetvédelmi megállapodásokat és ezeket összegezve cél a Párizsi Klímamegállapodás hatékony eurázsiai implementációja.

A hosszú távú fenntarthatóság zászlóra tűzése mellett a megállapodás legnagyobb előnye az EU számára, hogy hozzáférést nyújt a közel 1,4 milliárd főt számláló kínai piachoz, méghozzá a korábbiakhoz képest kiegyenlítettebb versenyfeltételekkel. Így egyrészt az egyezmény tiltja a technológiák kényszerű átadását, valamint a történelemben először szabályozza a kínai állami tulajdonú vállalatokat is és átlátható szabályokat állít fel a támogatásukra. Másrészt Kína számos iparágban eltörli az eddigi megszokott, vegyesvállalati formát előíró megkötéseket és szabályozott, átlátható vitarendezési mechanizmust vezet be. Ennek keretében Kína vállalta, hogy megnyitja a feldolgozóiparát, amely ágazatba az EU közvetlen külföldi befektetéseinek nagyjából a fele irányul. Kína ugyanígy elkötelezte magát, hogy eltörli a vegyesvállalati formát előíró megkötéseket a pénzügyi szektorban, a banki, az értékpapír-kereskedelmi, biztosítói, valamint az eszközkészítési területeken. De szabad út nyílik az uniós befektetők részére a kínai logisztika, üzleti szolgáltatások, a magánegészségügyi szolgáltatások szektorába is.

Kína még soha nem tett ilyen nagyvonalú gesztust egy partnere felé sem, amivel teljesült az EU fő célkitűzése, hogy egyensúlyba hozza a felek közötti aszimmetriát és javítsa a kínai piacon belüli versenyfeltételeket. A megállapodás fontos előrelépés lehet a globális verseny, valamint az uniós ipari ágazatok jövője szempontjából, feltéve, ha az uniós vezetők megragadják a történelmi pillanatot.

Kína számára az egyezmény jelentősége, hogy ennek segítségével további európai know-how-t, technológiát, tőkét is az országba vonzhat köszönhetően a korlátozások eltörlésének és az üzleti környezet javításának, így a Kínába irányuló európai befektetések fokozódhatnak, ami a kínai gazdasági és technológiai fejlődést segíti elő. Az egyezmény a kínai, Európát célzó beruházásoknak főként a megújuló energiapiacra kedvez, így várhatóan a napelem, a szélenergia, illetve a villamosenergia-előállítás terén járhat előnyökkel a kínai befektetők számára. Továbbá, a megállapodásnak köszönhetően akár a gyártás Európába helyezése is lehetségessé válik, vegyesvállalati vagy zöldmezős beruházás formájában – mindez a magyarországi beruházások

számát is jelentősen fellendítheti. Az EU ugyanakkor gondot fordított arra, hogy az olyan „érzékeny” területek, mint a közszolgáltatások, a mezőgazdaság, a halászat, valamint a kritikus infrastruktúra érintetlenül maradjanak, így a tőkebefektetések át-világítására vonatkozó szabályozást, valamint az 5G-t érintő szabályrendszert sem érinti a megállapodás.

Kína számára a „reform és nyitás” legújabb fejezeteként a megállapodás a kulcsfontosságúnak tekintett „Egy Övezet, Egy Út” projekt részeként tovább erősítheti az eurázsiai térség összekapcsolását és az az Eurázián átívelő fenntarthatósági (zöld) fordulatot is hozva tovább növelheti a gazdasági előnyöket.

A várható előnyök ellenére azonban mind a kínai, mind az európai oldalon komoly diplomáciai erőfeszítésekre lesz szükség az együttműködés fenntartására. A befektetési megállapodás egyértelműen egy kivételes geopolitikai pillanatban jött létre, amelyet a felek jó érzékkel ismertek fel. Az amerikai elnökváltás miatti „átmeneti” – és az USA számára meglehetősen zavaros – időszak lehetőséget adott arra, hogy Kína tompítsa a nemzetközi elszigetelésére irányuló amerikai szándékot, amely várhatóan Joe Biden elnöksége alatt fokozódik majd, illetve az EU számára pedig arra, hogy önálló geopolitikai jelentőségét demonstrálja.

Kína 2020 őszén rendkívül okosan és kiváló diplomáciai érzékkel vitte a nemzetközi kapcsolatait és jelentős mértékben mozdította elő az eurázsiai együttműködést. Tavaly novemberben az ázsiai-csendes-óceáni régió 15 államával tető alá hozta a világ legnagyobb szabadkereskedelmi megállapodását, a Regionális Átfogó Gazdasági Partnerséget (RCEP). Majd egy hónapra rá az EU-val megegyezett a valaha kötött legjelentősebb beruházási megállapodásról. Ezzel Peking stratégiai lépéseket tett, hogy felkészüljön az USA ellene indított kereskedelmi háborújának következő szakaszára, így növelje ellenállóképességét a geopolitikai térben és kivédje az USA irányából érkező elszigetelési kísérleteket.

Uniós oldalról az egyezség mielőbbi létrejöttét legfőképp az utolsó hivatali évét töltő Angela Merkel kancellár sürgette, aki mellé Emmanuel Macron elnök szintén felsorakozott. Merkel másfél évtizedes kormányzásának és a német EU-elnökség örökségként kívánta megmutatni az utat, amin az EU független szereplő lehet a multipoláris világrendben és nincs szüksége az USA „beleegyezésére” a Kínával való

tárgyalások során. Az EU – újragondolva szerepét az USA-Kína közötti versenyfutásban – egy középutas stratégiával versenyképesebb lehet, mint a betagozódással.

Természetesen azonban a felek közötti strukturális jellegű feszültségek a megállapodás létrejötte ellenére is aktuálisak maradnak. Sok fog múlni a megállapodás tényleges betartásán és a vitás kérdések rendezésére irányuló mechanizmuson. Várható, hogy Európában továbbra is kiemelt szempont lesz a stratégiai ágazatokban működő vállalatok saját kézben tartása, valamint az európai technológiai szektor megerősítése. Az is tovább árnyalja a képet, hogy azóta az USA már jelezte is, hogy a jövőben mindenképpen tárgyalóasztalhoz szeretne ülni az uniós országok vezetőivel a Kínát érintő kérdések megvitatása érdekében.

Összességében az Európai Unió a megállapodással – a nyilvánvaló gazdasági előnyökön túl – a szabályokon alapuló kereskedelmi rendszerhez, az eurázsiai piaci integrációhoz, illetve a kereskedelmi forgalom könnyítéséhez kívánt hozzájárulni. Peking pedig a multilaterális eurázsiai együttműködés jegyében megelőzheti azt, hogy az EU és az USA közösen koordinálják a Kínát érintő politikájukat és így egy egységes front alakuljon ki az ázsiai országgal szemben. Geopolitikai szempontból a beruházási megállapodás és ezzel a kínai piac EU számára való megnyitása az eurázsiai együttműködés felé tett lépésként is értékelhető, erősítve a térség globális versenyképességét. Ez az elért konszenzus hosszú távon akár a felek közötti szabadkereskedelmi tárgyalások megindításának is utat nyithat. Ugyan az EU és Kína remek stratégiai érzékkel Joe Biden amerikai elnök beiktatását megelőzően hozták tető alá az egyezséget, egyértelművé téve az EU „stratégiai autonómiai” és Kína eurázsiai együttműködés iránti törekvéseit, kérdés, hogy az EU elindul-e a hosszú, a történelemben már bevált selyemúton.

„Szerkesztett formában megjelent az Infostart.hu oldalon 2021. március 18-án.”